

leszórása együttesen sem hozta meg a kívánt eredményt, még a Mekong-delta sík-ságán sem.⁸

Mindez már nem a történész területe, a később történelemmé váló jelen hatalmasabb minden elméleti tevékenységnél és okfejtésnél. Am a történész is vigasztalhatja magát: aki nem számol egy nép történelmi múltjával, társadalmának szerkezeti sajátosságaival és szellemi örökségével, az csak szakadékba vezetheti a Jelen szekerét. Néhány felszíni jelenségre igyekeztünk rámutatni, amelyek érzékeltetni próbálták a vietnami nép függetlenségi harcának olyan aspektusait, amelyekre az európaiak kevésbé gondolnak, amikor a hősiesség morális vonásai mögött a társadalmi-történelmi hátterőket keresik. Meggyőződésünk, hogy Vietnam sorsát — a szolidáris népek segítsége mellett — saját népének felhalmozott belső erőforrásai döntik el. Ezek között elsőrendű szerepe van annak a sajátos társadalmi struktúrának, amely Északon és Délen különböző fejlettségi fokon, de ugyanazon történelmi múlt hagyatékaként ad hathatós fegyvereket az ellenállási háború sikereihez.

Vietnamban a mandarin földesúri elnyomás idején is mélységes tiszteletnek örvendett a termelőmunka. „Annak jár tisztelet, aki az ekevasat kovácsolja, és nem annak, aki a kardot” — így szól egy konfucianus szellemű maxima. A föld népe, a takaros kis bambuszházikók szorgos lakói a városi munkásokkal együtt a főhősei annak a forradalomnak, amely Vietnamban részben lezajlott, részben szemünk előtt zajlik le, hogy az emberiség békéje javára megteremtse az ekevas uralmát a kard fölött ebben a térségben.

GIANG NAM

A ROKKA ÉNEKE

*Egy domb mögül lélegzetvisszafojtva les,
És tágra nyílt szemmel vallatja a vaksötétet.
Itten szénakazlak lehetnek, amottan vízmosta partok
kókuszpálmafákkal,
s emerre himbálódzik a hánchíd.
Az ő szülőfaluja bújik meg az égben.
S mintha hallaná futkosó gyermekek
tiszta nevetését
és csörömpölését a rizstörőnek.*

*Nini, valahol a rokka szelíd szava bűg.
És a lesen levő véresre marja ajkait.
Oh, miért oly szívenütő e rokka éneke,
a messzire ment férfit visszasírató?
Az ő szülőfaluja ez itten.
Petróleumlámpa pislákoló fénye mellett
az ő felesége pörgeti a rokka kerekét.
És röppen a sóhaj:
„Oh, gondárnyékolta szemű édes feleségem,
oh, háborúsdít játszó, futkosó fiacskám.”
Azt követelték tőle: „Ujjad ne reszkessen a ravaszon!”
Azt parancsolták néki: „Nincs kegyelem, ez itt vietcong falu!”*

⁸ Tran van Giau, Le van Chat: Le Front National de Libération du Sud Viet Nam. Hanoi, 1962. 47—30. l. és,
Le van Chat: The Undeclared War in South Viet Nam. Hanoi, 1962. 130—150. l.

De ki ellen fordítsa fegyverét?
Az ellenség hol van itt?
A puskacső lehanyatlik a reszkető kézben.
Mögötte, az éjszaka foglya mögött
a gyilkosságba kényszerítő acélököl,
előtte a szívenütő rokka éneke,
a messzire ment férfit visszazokogó.

Íme virrad, de lassan. Szól a kakas már,
A kunyhók fölött kókuszpálmafák
bólingatnak a hajnali szélben.

S a rokkakerék újra szólni kezd.

„Rohamra fel!”

Süvit a parancsszó.

De kire lőjön?

Amerre néz, leeresztett, remegő fegyverek.

Egy gyermek rémült kiáltása hasogatja
a hajnali eget.

Lenn az úton egy ismert és drága sziluett suhan el.

„Tűz!”

— Testvérek, ne, ne lőjete!

„Tűz!”

— Tűz a mi asszonyainkra, gyermekeinkre?

— Soha — soha!

Vér buggyan a soha nyomán.

„Tűz!”

És vért köhögve kiáltja még:

— Testvér, mögöttünk az ellenség!

Aztán . . . rászakad az ég.

De még mintha felbúgna
egy végső-végtelen pillanatra
a semmibe elringató ének,
a rokka szelíd éneke.

A faluban mindenki virraszt,
ha éjnek idején megszólal a rokka éneke.

Örök, örök ez a dal.

Szavára lehull a bilincs,

És a csillagokig magasodik

a Szabadság.

SZÜLŐFÖLDEM

Gyermek voltam — iskolába jártam,
Szerettem hazám, mint senki jobban

Könyvecskémbe olvasgattam:
„Miféle hitvány ember az, ki fél
bivalyok őrizője lenni?”
Am, az én fülemben madarak
éneke muzsikált,
És nemegyszer pocsolyák mellett,
lepkék kergetése közben
lepett meg jó anyám,
engem, az iskolakerülőt.
Már verés előtt is ordítottam,
ahogy a torkomon kifért!
És a szomszédkertből egy kicsi lány
fülig érő szájjal nevetve leste
a lepkevadász esetét.

És egy napon jött a Forradalom,
Az Ellenállás azután . . .
Anyámtól elköszöntem, útra keltem.
Ellenséges árny borult
Hazámra mindenütt.

És az én szomszédcskám is
elment partizánnak.
Egy napon, mikor éppen meneteltem
Hosszú úton — hosszú sorban,
Nevető fekete szemével
véletlenül észrevettem őt,
a szembejövőt.
Tekintetünk találkozott — egy pillanatra csak —
és szeme melegétől
az esős, sötét ég alatt
szívemben kisütött,
kisütött a nap.

És végre visszatért a béke.
Fegyverem az eke vasa mostan.
És viszontláttam szomszédcskám,
ki zavarában előlem az ajtó mögé bújt.
Meggérdeztem, szíve szabad-e még.
Szelíden, nevetve szólt:
„Miért kérded, kék-e az ég, ha kék?”
És hűvös ujjai belesimultak
boldogan égő tenyerembe.

És, íme, ma jött a hír.
Nem tudok hinni benne.
Mégis, igaz.

*Erre jártak a gyilkosok, és megöltek:
Mindenem, egyetlenem.
Csak az éjszaka tudja,
hová dobták drága tested.
Miért?
Harcoltál a háborúban,
és ez minden indokuk.
Vasfogú fájdalom tépdés.
Halott vagyok, mint Te magad is?*

*Mikor gyermek voltam,
szerettem hazám madaraiért, lepkéiért,
értük voltam iskolakerülő.
Ma
szeretem hazám
minden maroknyi földjeért.
Minden maroknyi földjében
én szerelmem, és egyetlenem kiontott vére szárad.*

MADÁCSY LÁSZLÓ fordításai

Madeleine Riffaud, az *Europe* című folyóirat munkatársa két hónapot töltött a dél-vietnami szabadságharcosok között, és ez alkalommal kapta Giang Nam fiatal költőtől az itt közölt két verset. Megrendítő dokumentumai a Felszabadító Nemzeti Front élethalálharcának, és annak a tragikus helyzetnek, amelyben az amerikai imperializmus testvérgyilkosságra próbálja kényszeríteni a dél-vietnami fiatalokat.

A két vers kétségtelenül igazolja a vietnami népnek csodálatos erkölcsi erejét és a végső győzelembe vetett, törhetetlen hitét.

FÉNYEK A DZSUNGELBEN

MÁTÉ GYÖRGY RIPIRTKÖNYVE

A Táncsics Kiadónál, az *Útikalandók* című sorozatban jelent meg Máté György vietnami és laoszi riportjainak gyűjteménye. A kitűnő újságíró könyve valóban úgy is indul, mint egyfajta hagyományos útirajz. A távoli Keletre vezető több ezer kilométeres utat mulatságos izgalmak vezetik be. Olyasfélék, hogy vigyen-e a szerző bőrkabátot a trópusokra, meg aztán, hogy regényét, amelynek megírás határideje lejárt, hogyan fejezze be. Ezek az izgalmak – szerencsére – gyorsan feloldódnak. Máté György magával viszi a bőrkabátot, hogy majd hazafelé, a rettegett szibériai hidegben hasznát vegye. De aztán Vietnamban felejtí. A regényt pedig a repülőgépen fejezi be, ötezer méterrel a Góbi-sivatag fölött.

De csak a kezdet ilyen kedélyesen régimódi. A folytatás már egészen más. Máté György nem romantikus szemléletű újságíró. Vietnamban és Laoszban sem az egzotikumok érdeklik. A nép mai életének őszinte ábrázolására törekszik, hiteles rajzát akarja adni Vietnam és Laosz mai harcainak, gondjainak, problémáinak, konfliktusainak. S könyve tulajdonképpen mondanivalójának kifejtését – a gyors expozíció után – azzal kezdi, hogy Vietnam, gyönyörű tájai és szépséges építményei ellenére sem kelti a zavartalan elragadtatás élményét, mert a nép még szegény, a lakosság nagy része még most is ott él, ahol a feudális rend és a kegyetlen gyarmati sors idején: primitív kis kunyhókban. Épülnek ugyan az új lakónegyedek, s ezek szépek is, modernek is, és gyorsan is nőnek, de a nép többségének élete még most is porszínű, sűrű. A műemlékek ragyogása – jóval több van belőlük, mint akár Olaszországban – csak egy csepp ebben a tengerben.

Így indul a könyv, romantikus lelkesedés, extázis nélkül. Am ehhez a hitelességhez a keleti érdekességek leírása is szorosan kapcsolódik. Ki tudja például, hogy Vietnamban is főzik és szeretik a halászlét, méghozzá úgy, ahogyan nálunk, piro-